

Ny fransk revolusjon

Paris, 27.okt 2000

En politisk folkebevegelse i Frankrike under navnet Attac er i ferd med å spre seg over flere kontinenter. Den kaller seg selv en ”militant opplysningsorganisasjon”, med klare målsetninger: underkaste Verdens Handelsorganisasjon (WTO) demokratisk kontroll; innføre såkalt Tobinskatt, dvs. skattlegge alle transnasjonale pengeoverføringer som har spekulative motiver; og å tvinge de rike landene til å stryke gjelden til de fattigste.

Attac spilte en ledende organisatorisk rolle under demonstrasjonene mot WTOs mislykte møte i Seattle i november i fjor, og Verdensbankens og Det Internasjonale Pengefonds (IMFs) møter i Praha i september.

Hundrevis av lokale organisasjoner er dannet. En gruppe på 120 medlemmer av nasjonalforsamlingen samt 60 senatorer har meldt seg inn. Månedlig søker 800.000 personer kontakt via internett. Med atskillig hell har Attac lyktes i å få menneskerettsorganisasjoner, fredsbevegelsen, kvinnebevegelsen og økologiske grupper – men også fagorganisasjoner og småbønder – til å innse at de alle befinner seg i samme båt, at de har en grunnleggende felles målsetning.

Slik skjer i en tid da det heter seg at folk vender seg bort fra alt som smaker av politikk. I Frankrike har man forklaring på fenomenet: Attac er, insisterer man, en fortsettelse av den første ”historiske opplysningsbølge” som startet i 1866 ved dannelsen av Ligue de l’enseignement, Ligaen for (alminnelig) utdanning.

Attacs fødsel skjedde spontant. Ignacio Ramonet, professor ved Paris-universitetet og sjefsredaktør i Le Monde diplomatique, skrev i desember 1997 en lederartikkel med tittelen ”Avvæpne markedene”. Her slo han til lyd for å skape en folkelig organisasjon på global basis for å presse gjennom forslaget fra den tidligere nobelprisvinneren i økonomi James Tobin om skatt på all internasjonal pengehandel med spekulative formål. Organisasjonen, skrev Ramonet, burde bygges opp ved å skape forbindelseslinjer mellom fagbevegelse, kulturelle, sosiale og økologiske organisasjoner, og slik sette internasjonal solidaritet ut i livet. Navnet burde være Attac (Aksjon for Tobinskatt til støtte for samfunnsmedlemmene). Det var som å kaste en brennende fyrstikk inn i en høystakk. Titusener av brev strømmet inn til redaksjonen, fra enkeltpersoner, fra menneskeretts- og utviklingsorganisasjoner og andre. Skredet spredte seg med innlegg i aviser landet over.

Le Monde diplomatique innkalte til et møte 16. mars. Der slo man fast at Attac skulle virke på nasjonalt plan for et brudd med ”det ultraliberalistiske hegemoni” ved å utarbeide troverdige alternativer. Tobinskatten syntes å gi en mulighet i det minste for å begrense den sosiale ulikhet som er skapt i kjølvannet av nyliberalismen.

Samtidig hastet det ”å bremse globaliseringens økonomiske forbrytelser”. Den 3. juni 1998 ble det første årsmøtet avviklet.

For mange en uventet begivenhet: Selveste Bernhard Cassen, Le Monde diplomatiques generaldirektør, lot seg velge som president for Attac. Avisen har dermed kastet sin tyngde inn i striden. Valget innebar at de globale finansinstitusjonene som IMF, WTO og Verdensbanken har fått en formidabel motstander med synspunkter og argumenter som blir distribuert, lest og tillagt vekt over store deler av verden. Samtidig er det skapt en sosial bevegelse der samfunnets utkantsgrupper, gamle og nye grasrotorganisasjoner, enkeltindivider, arbeidere, bønder, arbeidsløse, kvinner, unge immigranter, boligløse, kulturpersonligheter, tverrpolitiske sammenslutninger av forskere, vitenskapsfolk, miljø- og fredsaktivister deltar på like fot og med samme målsetting. Det som gjør at Attacs strategi tiltrekker seg stadig mer oppmerksomhet, er at den synes å inngi tillit i alle deler av verden, også i USA. Organisasjonen har en flat, desentralisert struktur. Både nasjonalt og internasjonalt er de lokale organene gitt frihet til selv å velge sine oppgaver.

En forgrunnsfigur er José Bové, den karismatiske lederen for bondeorganisasjonen Confédération paysanne som han startet i 1987. Han har satt i scene en rekke storslåtte, symbolske protestdemonstrasjoner. Utenfor Børsen dukket det en dag opp en kjempemessig søppelbøtte hvor demonstranter kastet ned ”verdens mest unyttige ting”, en flaske Coca Cola, en Big Mac og en Nike-sko. Spektakulær var aksjonen i august 1999 mot en McDonalds-restaurant i den vesle byen Millau i Aveyron. Den skapte etterveer i form av retts sak og en enorm medieoppmerksomhet på begge sider av Atlanteren. 50.000 sympatisører møtte opp og fulgte rettsaken mot José Bové og hans kamerater.

Forhistorien til aksjonen var at USA, etter et EU-forbud mot import av amerikansk hormonkjøtt, ville tukte Frankrike ved ensidig å legge 100 prosent straffetoll på flere landbruksvarer, blant annet roquefortost. I realiteten betydde det full stopp for viktige franske eksportprodukter. Bøndene gjennomførte først en straffeekspedisjon mot McDonalds, deretter kjørte de rundt i Byen og delte ut roquefort gratis. Oppstyret rundt demonstrasjonen og den senere rettsaken skaffet José Bové oppslag på førstesiden av New York Times, og et portrettprogram i CBSs ”Sixty Minutes”. Bové ble utpekt av Business Week som en av de 50 mest innflytelsesrike personligheter i Europa

En tredje celebritet bak opprøret er den amerikanskfødte 66-årige økonomen Susan George. Trebarnsmor, med fransk mann, forfatter av en rekke bøker med skarp brodd mot flernasjonale selskaper og de internasjonale finansorganisasjoner, bl.a. ”Slik dør de andre” (Pax 1979). Med brennende standhaftighet har hun i flere tiår advart mot nykapitalismen – ”et kjøretøy som med en hastighet på 200 km/t raser mot veggen”. Det er sagt om henne at hun trolig er det eneste mennesket som kan utenat hele regelverket for WTO – 800 tettskrevne boksider. Susan George ble vekket av Vietnamkrigen. ”Jeg forsto plutselig hva imperialismen vil si”. Hun var med på å danne den amerikanske Bevegelsen for nedrustning, fred og frihet. Hennes årelange engasjement har skaffet henne et dossier på 200 sider i CIAAs arkiver.

Også på venstresiden har noen inntatt det standpunkt at det ikke nytter å kjempe mot nykapitalismen. Derfor er det interessant å merke seg at så mange av verdens ledende økonomer er blitt dens fremste kritikere, inklusive den tidligere sjeføkonomen i IMF, Joseph Stiglitz. I Frankrike er kanskje den 35-årige professor Liêm Hoang-Ngoc et av de heteste navnene. Han kom fra Vietnam som treåring. Begge foreldrene var medisinerer og flyktet fra det kommunistiske Vietnam etter Tet-offensiven. Hoang-Ngoc sitter i dag som leder for Attacs vitenskapskomité. Hvorfor han er medlem? ”Fordi nyliberalismens batteri ikke lengre virker”, sier han til Le Nouvel Economiste. I 15 år har venstresiden forklart oss at bare vi strammer inn livremmen, vil alle få det bedre. Vi har forsøkt dietten, men de økonomiske forskjellene har bare økt. Halvparten av verdens befolkning lever på mindre enn to dollar dagen. 900 millioner er arbeidsløse. 800 millioner er totalt uten sosiale ytelser. Hvert annet sekund dør et barn av sult eller sultrelaterte årsaker.

I amerikansk opinion, særlig på universitetene, har det i det siste kommet til syne en markant aggressivitet rettet mot de store selskapene, som hevdes å sette profittenssyn over alle andre menneskelige hensyn. Skarpe angrep er rettet mot deres forretningsmetoder, deres undertrykkelse og manipulering, slik man har avslørt når det gjelder tobakksfabrikantene. I sin utgave den 11. september gir Business Week en omfattende undersøkelse som viser at et flertall av amerikanerne har mistillit til industrien som har for stor makt og opptrer arrogant. Bare 47 prosent tror at ”det som er godt for bedriftene, er godt for flesteparten av amerikanerne”.

Denne demring av bevissthet forklarer kanskje litt av fremgangen for Attac. Den 28. og 29. oktober avvikler organisasjonen sitt årsmøte i Saint-Brieuc, med 3000 deltakere. Ansats til en ny revolusjon?(slutt)